

זיכרון ושכחה

קהל היעד

בני נוער ומשפחות

מטרות הפעילות

- ✓ התבוננות ביחס שבין אדם לחברו.
- ✓ הכרת המושג "תשליך".
- ✓ הבנת המשמעות של "סליחה".

מהלך הפעילות

נספר למשתתפים:

שני חברים הלכו יחד במדבר.

במהלך המסע התעורר בין השניים ויכוח סוער וחבר אחד סטר על לחיו של החבר השני. החבר שסטרו לו לא החזיר מכה ולא אמר מילה רעה. הוא רק הרים מקל וכתב על החול:

היום, החבר הכי טוב שלי סטר לי בפרצוף!

השניים המשיכו במסעם, עד שמצאו נווה מדבר והחליטו לטבול בו. החבר האחד נכנס למים ושכשך בהם בלי בעיה ואילו השני, זה שחברו סטר לו, נסחף לאזור של מים עמוקים והחל לטבוע.

מיהר החבר הסוטר לשחות לעבר חברו ולמשות אותו אל הגדה. לאחר שהתאושש, חרת החבר שטבע על האבן הקרובה:

היום, החבר הכי טוב שלי הציל את חיי!

התפלא חברו ושאל:

אחרי שפגעתי בך כתבת בחול ועכשיו אתה חורת על אבן – למה?

הסתכל עליו השני וענה:

כשמישהו פוגע בנו אנחנו צריכים לכתוב את זה על חול כדי שרוחות של סליחה יוכלו למחוק את מה שהיה, אבל כשמישהו טוב קורה או כשמישהו עושה עבורנו דבר נפלא, עלינו לחרות זאת באבן, כך ששום רוח לא תוכל לטשטש את מה שהיה.

שאלות לדיון:

- ☐ מהי דעתכם על הסיפור?
- ☐ האם זה באמת כל כך קל ופשוט כמו שמסופר בסיפור?
- ☐ האם אתם זוכרים יותר דברים טובים שחברים שלכם עשו לכם או יותר דברים רעים?
- ☐ אילו דברים כתבתם על חול?
- ☐ מי זוכר משהו טוב שחבר שלו עשה עבורו לפני יותר משנה?
- ☐ מתי לא טוב לכתוב דברים על החול?

החטיבה לחינוך ולקהילה, המחלקה הפדגוגית

לאחר הדיון נבקש מהמשתתפים לכתוב על החול לידם דבר לא נעים שעשו להם ושהם רוצים לשכוח אותו, או לסלוח למי שעשה להם את זה...
לאחר דקה נבקש מהם לקום, להסתובב במרחב ולחפש אבן יפה שהם יכולים לקחת איתם ולחרות (או לכתוב) עליה משהו טוב שמישהו עשה למענם, ולחשוב כיצד הם היו רוצים להבטיח לזכור זאת.

נבקש מהם לשתף במה שבחרו להנציח ולהתגאות בזיכרון וביצירה שלהם, ולאחר כמה שיתופים נזמין אותם לדבר גם על הדמויות שאת מעשיהן כתבו בחול ובאבן.

נסביר – חלק מרכזי בחודש אלול ובחגי תשרי הוא לא רק הסליחה לחברים ולאנשים שפגענו בנו, אלא ההזדמנות לחשוב גם על עצמנו. איפה אנחנו טעינו, מתי ואיך פגענו באנשים אחרים, וכיצד אפשר להשתנות.
בראש השנה קיים מנהג ה"תשליך". ביום הראשון של ראש השנה, אחרי הצהריים, נהוג ללכת לשפת הים או לנהר, למקום שבו ישנם דגים, שם נושאים תפילה מיוחדת ששמה "תשליך". תפילה זו היא בקשה להשלכת העבירות אל מצולות ים, על פי הפסוק: "... וְתִשְׁלֹךְ בַּמַּצְלוֹת יָם כָּל-חַטָּאוֹתֶיךָ" (מיכה ז, יט). אמירת תפילת ה"תשליך" מלווה בתנועות ייחודיות שצריך לעשות המתפלל. ניעור הכיסים נועד לנער (באופן סמלי) את העוונות שדבקו באדם ממנו והלאה אל המים. למנהג זה אין מקור בהלכה וגדולי הפוסקים של ימי הביניים, ובראשם הרמב"ם והרי"ף (רבי יצחק אלפסי), אינם מזכירים את המנהג.

נספר למשתתפים שלאחר שדיברנו על מה שעשו לנו ניקח רגע להתכווננות פנימית ומחשבה על המעשים שלנו ולא רק של האחרים.
נסה לחשוב – מתי אנחנו גרמנו למישהו לכתוב משהו על החול, ומתי גרמנו למישהו לכתוב על האבן? מה קל יותר לעשות?

ונחשוב עוד רגע: מה אנחנו רוצים להשליך מקרבנו ולא להמשיך איתו לשנה החדשה?
לאחר דקה של שקט ומחשבה נערוך סבב שבמהלכו נבקש שמי שמרגיש בנוח יספר דבר שהוא רצה להשליך מעצמו... האם יש דברים שהיינו רוצים להשליך אך איננו יכולים? מה מונע מאיתנו לעשות זאת? אחריות? עובדות? קושי?

מי ייתן ונלמד לכתוב את שעל ליבנו בחול ולגלף את אושרנו באבן.
מי ייתן ורוחות של סליחה יוכלו למחוק עקבות ישנות בחול, ויאפשרו לנו לצעוד בבטחה בדרך חדשה.